

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра підприємництва, торгівлі та логістики

(повна найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»**

**ОПТИМІЗАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА
(НА МАТЕРІАЛАХ ТЗОВ «Шанс-2017»)**

спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

(цифр і назва спеціальності)

освітня програма Логістика

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
Групи ПТБ(ЛГ)-42
Коваль Валентина Володимирівна

_____ (підпис)

Керівник:
д.е.н., проф.
Ковальська Любов Леонідівна

_____ (підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
« »   2024 р.

К.е.н., доцент

Гарант освітньої програми:

Кулик Юлія Михайлівна

_____ (підпис)

Луцьк – 2024 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра підприємництва, торгівлі та логістики

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Освітня програма: Логістика

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«___» _____ 202__ р.

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Коваль Валентина Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Оптимізація логістичних витрат підприємства
(на матеріалах ТЗОВ «Шанс-2017»)»

Керівник роботи: д.е.н., проф. Ковальська Любов Леонідівна

затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» грудня 2023 р. № 451/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «___» _____ 202__ р.

3. Вихідні дані до роботи бухгалтерська та статистична звітність, нормативно-правові документи, засновницькі документи підприємства, літературні джерела, інші новітні джерела інформації

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):

ВСТУП. РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ

ПІДПРИЄМСТВА. РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА «ТЗОВ ШАНС-2017»
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ. ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ. ДОДАТКИ

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу:

Лист 1. Сутність поняття логістичні витрати та принципи їх формування

Лист 2. Економічні показники виробничо-господарської діяльності ТЗОВ «Шанс-2017»

Лист 3. Аналіз та оцінка логістичних витрат підприємства за етапом ланцюга поставок

Лист 4. Аналіз та оцінка логістичних витрат ТЗОВ «Шанс-2017» за елементами витрат

Лист 5. Аналіз та оцінка логістичних витрат ТЗОВ «Шанс-2017» за економічними елементами

Лист 6. Аналіз та оцінка логістичних витрат підприємства за логістичними потоками

Лист 7. Аналіз та оцінка логістичних витрат підприємства за обсягом продукції

Лист 8. Аналіз логістичних витрат на одну гривину реалізованої продукції підприємства

Лист 9. Аналіз та оцінка рентабельності логістичної діяльності ТЗОВ «Шанс-2017»

Лист 10. Вихідні дані за інвестиційним проєктом

Лист 11. Результати впровадження інвестиційного проєкту з закупівлі нового обладнання

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Теоретичний розділ</i>	<i>Ковальська Л.Л.</i>		
<i>Аналітичний розділ</i>	<i>Ковальська Л.Л.</i>		
<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>Ковальська Л.Л.</i>		
<i>Нормоконтроль</i>	<i>Хомяк Н.В.</i>		

7. Дата видачі завдання 01 вересня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Строк виконання етапів роботи	Приміт
1.	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 29.09.2023</i>	<i>Виконано</i>
2.	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	<i>до 28.10.2023</i>	<i>Виконано</i>
3.	<i>Теоретичний розділ</i>	<i>до 29.12.2023</i>	<i>Виконано</i>
4.	<i>Аналітичний розділ</i>	<i>до 09.03.2024</i>	<i>Виконано</i>
5.	<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>до 30.03.2024</i>	<i>Виконано</i>
6.	<i>Формування списку використаних джерел</i>	<i>до 13.04.2024</i>	<i>Виконано</i>
7.	<i>Формування додатків</i>	<i>до 04.05.2024</i>	<i>Виконано</i>
8.	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 11.05.2024</i>	<i>Виконано</i>
9.	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 01.06.2024</i>	<i>Виконано</i>
10.	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 04.06.2024</i>	<i>Виконано</i>
11.	<i>Представлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту</i>	<i>до 06.06.2024</i>	<i>Виконано</i>

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

Коваль В.В.

(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

Ковальська Л.Л.

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Коваль В. В. Оптимізація логістичних витрат підприємства (на матеріалах ТзОВ «Шанс-2017»). Рукопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Логістика» спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2024.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, перелік джерел посилань налічує 43 пункти, додатки.

У роботі досліджено економічну сутність поняття «логістичні витрати», розглянуто їх види та класифікацію, а також засади управління оптимізацією логістичних витрат. В роботі представлено аналіз та оцінку логістичних витрат досліджуваного підприємства. Також було оцінено ефективність логістичних витрат підприємства ТзОВ «Шанс-2017». На основі проведеного аналізу сформовані висновки та розроблені певні рекомендації. (згідно змісту кваліфікаційної роботи)

Ключові слова: логістика, логістичні витрати, ланцюги поставок, логістичні потоки, оптимізація.

ANNOTATION

Koval V. V. Optimizing the logistics costs of the enterprise (based on the materials of Shans-2017 LLC). Manuscript.

Bachelor's qualification work of OP "Logistics" specialty 076 Entrepreneurship, trade and exchange activity. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2024.

The bachelor's qualification work consists of an introduction, two sections, conclusions and proposals, the list of reference sources has 43 items, appendices.

The work examines the economic essence of the concept of "logistics costs", considers their types and classification, as well as the principles of management of optimization of logistics costs. The paper presents the analysis and assessment of the logistics costs of the enterprise under study. The efficiency of logistics costs of the Shans-2017 LLC enterprise was also evaluated. Based on the analysis, conclusions were drawn and certain recommendations were developed. (according to the content of the qualification work)

Keywords: logistics, logistics costs, supply chains, logistics flows, optimization.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Економічна сутність поняття «логістичні витрати»	9
1.2. Види та класифікація логістичних витрат	12
1.3. Управління оптимізацією логістичних витрат підприємства	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ТзОВ «ШАНС–2017»	22
2.1. Економічна характеристика підприємства ТзОВ «Шанс-2017» та аналіз основних показників його діяльності	22
2.2. Аналіз логістичних витрат підприємства	27
2.3. Оцінка ефективності логістичних витрат підприємства ТзОВ «Шанс-2017»	35
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	40
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ	47
ДОДАТКИ	51

ВСТУП

Нині, на сучасному етапі функціонування вітчизняних підприємств, виникла прискіплива увага до логістики. Це зумовлено її реальною можливістю забезпечення зростання ефективності господарювання підприємства. Варто зазначити, що логістичні витрати, які тісно поєднуються з функціонуванням логістичної системи підприємства, виникають та формуються у різноманітних сферах, а саме: сфері постачання, у виробничому процесі та у сфері розподілу. Зрозуміло, що таке розпорошення ускладнює можливості ефективного управління ними. Саме тому, сьогодні надзвичайно гостро звучить проблема ефективного управління логістичними витратами та їх оптимізації.

Відомо, що процес оптимізації будь-яких витрат, в тому числі і логістичних є основним завданням господарюючих суб'єктів. Для ефективного господарювання сучасного підприємства зниження надмірних витрат стало головним завданням, яке можна виконати, здійснюючи логічно продуману та чітко заплановану логістичну діяльність. Це в свій час, дозволить з вищою ефективністю контролювати логістичні витрати та дотримуватися запланованих показників ефективності діяльності підприємства. Саме це і зумовлює необхідність в дослідженні логістичних витрат та їх оптимізації.

Вивченню логістичних витрат, зокрема їх оптимізації та розробці шляхів їх зниження, присвятили свої праці ряд науковців, а саме: П. П. Гончаров, Є. Крикавський, О. А. Єремїна, М. Окландер, Я. В. Колодка, Т. І. Савенкова, І. А. Федорова та інші вчені.

Однак, доцільно зазначити, що незважаючи на велику кількість наукових доробків, лишається значна частина невирішених питань щодо оптимізації логістичних витрат підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є вивчення теоретико-методичних положень та надання практичних рекомендацій щодо оптимізації логістичних витрат досліджуваного підприємства.

Реалізація мети кваліфікаційної роботи бакалавра зумовила вирішення *таких завдань*:

1) дослідити дефініції поняття «логістичні витрати» в різних літературних джерелах;

2) проаналізувати та оцінити господарську діяльність досліджуваного підприємства ТзОВ «Шанс-2017» та визначити розмір, структуру та динаміку логістичних витрат;

3) розробити та розрахувати економічну доцільність запропонованих заходів із зниження логістичних витрат досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження є заходи щодо оптимізації логістичних витрат ТзОВ «Шанс-2017» на основі економічного аналізу.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методичних положень щодо оптимізації логістичних витрат досліджуваного підприємства.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань у процесі дослідження були використані такі методи: аналізу і синтезу, індукції та дедукції, системного аналізу, порівняння, методи ситуаційного аналізу, метод експертних оцінок (при здійсненні SWOT-аналізу), логічного узагальнення результатів для визначення рекомендацій та пріоритетів розвитку підприємства.

Інформаційною базою дослідження є законодавча база, нормативно-правові документи, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених щодо оптимізації логістичних витрат та розробці заходів для їх зниження. Фактографічна інформація, використана в процесі дослідження, містить офіційні дані Державного комітету статистики України, звітну інформацію підприємства за 2021–2023 рр.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність поняття «логістичні витрати»

Нині, проведення ефективної логістичної діяльності дозволяє досягнути зростання конкурентоспроможності будь-якого підприємства і сільськогосподарського в тому числі. Відомо, що успішна логістична діяльність покликана виконувати ряд функцій, серед яких можна виділити закупівлю сировини в необхідній кількості та якості, вчасне її транспортування та відповідне складування, правильний розподіл та успішний збут виготовленої продукції. Зрозуміло, що при успішному забезпеченні цих функцій зросте якість обслуговування споживачів та відбудеться оптимізація витрат цього підприємства.

Оптимізація покликана створити в логістичному ланцюзі певні вигоди, які утворюють додаткову вартість не збільшуючи основних витрат. Саме тому, управління логістичними витратами є основним чинником оптимізації загальних витрат підприємства.

В цілому, логістика допомагає забезпечувати якісне управління виробничими потоками, потоками сировини, успішний розподіл виготовленої продукції як в середині, так і зовні підприємства. Традиційні функції логістики передбачають успішне формування потоків, якісну комплектацію, правильне пакування, логічне транспортування, грамотне складування, розумний розподіл виготовленої продукції та послуг.

Нині прийнято вважати, що логістика покликана забезпечувати успішне просування відповідного товару чи послуги на ринку. Взагалі, в логістичну систему входять певні пов'язані елементи, такі як: постачання, виробництво, складування, транспортування та збут [1, с. 155].

Український дослідник Л.М. Гурч стверджував, що ефективне функціонування логістики тісно пов'язане з науково-дослідними розробками та практичними навичками щодо правильного складування, вчасного транспортного обслуговування, грамотного управління складним процесом товароруку як в середині підприємства, так і в межах економічної системи. В той же час, сюди відносять забезпечення якісного та достатнього матеріально-технічного постачання, а також функціонування необхідних інформаційних систем [2].

Якісна логістика допомагає забезпечувати ефективне функціонування підприємства та дозволяє знижувати його витрати. Саме тут варто дослідити поняття логістичних витрат підприємства. Логістичні витрати будь-якого підприємства виникають в різних сферах господарювання: постачання, виробництва, збуту та розподілу. І це створює відповідні проблеми для успішного управління ними.

Варто зазначити, що підґрунтям логістичної системи прийнято вважати певний комплекс шляхів, методів та заходів щодо оптимізації комплексних функціональних процесів на підприємстві, які покликані сприяти підвищенню ефективності господарювання [3].

Саме на етапі впровадження принципів логістики та відповідного формування логістичних систем і виникло нове економічне поняття «логістичні витрати». Багато вітчизняних учених досліджували це поняття. Наприклад, українські науковці Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська в основному досліджували економічну сутність логістичних витрат та порядок їх обліку під час розрахунку загальних витрат підприємства [4].

Вітчизняний вчений Є. Крикавський пропонує під логістичними витратами розуміти сукупність витрат, що необхідні для успішної реалізації логістичних процесів в певних визначених рамках функціонування матеріальних потоків. Основну увагу тут слід звернути на транспортування, складування та управління запасами, адже саме ці процеси займають велику питому вагу серед загальних витрат підприємства [5].

М. Васелевський та група авторів розглядає логістичні витрати як усі витрати трудових, матеріальних, фінансових, а також інформаційних ресурсів, які забезпечують якісне виконання досліджуваним підприємством своїх прямих функцій. Тому, узагальнюючи це визначення, скажемо, що логістичні витрати є частиною загальних витрат підприємства, які дають змогу якісно виконати замовлення споживачів [6].

В свою чергу С.М. Димарчук стверджує, що логістичні витрати – «витрати, що пов'язані з рухом та зберіганням товарно-матеріальних цінностей від первинного джерела до кінцевого споживача» [7, с. 20].

Вчені дослідники Є.В. Новопісна пропонують під логістичними витратами розуміти лише ті, які тісно пов'язані з обслуговуванням логістичних операцій та включати також в цей перелік і витрати на персонал, на формування складських запасів, проведення вчасних поставок тощо [8].

Р.Р. Ларіна під логістичними витратами пропонує розуміти витрати на формування замовлень, транспортні витрати, складські витрати, витрати з доставки готової продукції споживачам [9].

Український дослідник М.О. Устенко, крім загальноприйнятих витрат виділяє ще витрати на менеджмент інформаційних потоків [10].

Варто представити і думку М.В. Рета, що логістичні витрати є сукупністю необхідних матеріальних, трудових, інформаційних та фінансових ресурсів, що виражені в грошах. Вони використовуються для проведення якісних бізнес-процесів та певних операцій в межах логістичної системи підприємства [11].

Вітчизняні вчені З. Задорожний та А. Грицишина у своїх наукових доробках стверджують, що логістичними витратами є певна частина операційних витрат, що стосується дослідження ринку запасів, закупівлею матеріалів та їх складуванням, якісним зберіганням та транспортними витратами [12].

Вчені Д. Малинджак та А. Газда у свій час пропонують під логістичними витратами розуміти ті витрати підприємства, які виникають при переміщенні товарів, матеріалів та енергії. Ці витрати є результатом того, що логістична система створює умови для такого переміщення та повинна управляти ними [13].

У свій час М.В. Харченко стверджував, що логістичні витрати є витратами усіх необхідних ресурсів, що виникають при виготовленні підприємством продукції, наданні послуг та виконанні робіт [14].

Отже, ми детально дослідити існуючі найбільш прийняті визначення такого поняття як «логістичні витрати» та на основі цього спробуємо сформулювати своє власне бачення щодо дефініції цього поняття.

Тому, під логістичними витратами ми пропонуємо розуміти вагому частину загальних витрат підприємства, які будуть понесені для забезпечення ефективного виконання своїх функцій логістичною системою. До таких функцій можна віднести закупівлю необхідних матеріальних ресурсів, правильне їх складування, виконання операційної діяльності, якісне зберігання, правильний розподіл та збут тощо.

1.2. Види та класифікація логістичних витрат

В нинішніх умовах розвитку ринкової економіки прискіплива увага до логістики спричинена її можливістю підвищення ефективності господарювання підприємств усіх форм власності. Нами було досліджено, що логістичні витрати, що виникають в межах логістичної системи, формуються у сферах матеріально-технічного постачання, виробництва готової продукції, правильного її розподілу та успішного збуту [15, с. 134].

Зрозуміло, що це все значно ускладнює можливості щодо ефективного управління цими витратами. Тому, в сучасних умовах господарювання наріжним каменем постає проблема успішного управління логістичними витратами та створення ефективного інформаційного забезпечення для цього, а також використання методики обліку цих витрат. Для спрощення процесу управління логістичними витратами необхідно розглянути найбільш розповсюджені їх класифікації.

Сьогодні побутує думка, що логістика покликана прискорити просування відповідного товару до кінцевого споживача. В той же час, логістика виконує функцію забезпечення відповідної виробничої інфраструктури економіки. Прийнято вважати, що головними елементами комплексної логістичної системи будь-якого підприємства є підсистеми матеріально-технічного постачання, збуту, виробництва продукції, складування товарів та транспортування до споживачів.

Нині в діючій українській нормативно-правовій базі, згідно якої здійснюється ведення бухгалтерського фінансового обліку на підприємствах, немає такого поняття як «логістичні витрати». Як було виявлено нами в процесі проведення досліджень, відсутнє також і єдине визначення щодо цього економічного терміну і серед науковців. Є також і багато різних класифікацій щодо економічних витрат. Спробуємо розглянути найбільш популярні з них.

Так, українська дослідниця Н.М. Помірко пропонує виокремлювати їх за економічним змістом (кошторис), за калькуляцією, за функціональними ознаками, за методами їх віднесення на одиницю продукту (прямі чи накладні), а також поділяти їх на умовно-змінні та умовно-постійні [16, С. 99–107].

В той же час, в наукових дослідженнях С. М. Нікшича прослідковується думка, що логістичні витрати варто розподіляти так:

- 1) ті, що використовуються в відокремлених процесах на підприємстві;
- 2) ті, що займають значну питому вагу в загальних витратах підприємств;
- 3) ті, що зазнають змін в залежності від періоду їх використання;
- 4) ті, які важко узгодити з реальними їх розмірами і ті, які існують в теорії обліку бухгалтерських витрат;
- 5) слабо структуровані витрати та ті, що важко виокремити з загальних витрат підприємства [17].

В свій час, В.В. Лифар пропонує класифікувати логістичні витрати наступним чином:

- 1) згідно різних постачальників;
- 2) згідно вантажно-розвантажувальними та складськими операціями;

- 3) щодо умов зберігання сировини та матеріалів;
- 4) одноразові витрати;
- 5) витрати на транспортування продукції до споживачів [18].

Розглядаючи ці класифікації можна помітити, що вони є неповними та недостатньо універсальними. Більш ширшою та універсальною класифікацією логістичних витрат для потреб бухгалтерського обліку є розробка українських вчених. В своїх наукових доробках він пропонує використовувати наступну класифікацію:

- 1) продуктивні витрати, до яких варто віднести виробничі витрати та витрати на збут продукції;
- 2) витрати на оплату праці та проведення фінансових операцій;
- 3) витрати на логістичний бізнес, а саме: транспортні витрати, фізичне оформлення замовлень, ведення обліку тощо;
- 4) витрати для запобігання негативних ситуацій;
- 5) збиткові витрати (непередбачувані поломки чи простій обладнання) [19].

У.М. Плекан пропонує використовувати таку класифікацію логістичних витрат:

- 1) витрати, що понесені на постачання;
- 2) виробничі витрати (здійснення технологічних процесів, управління в сфері логістичного сервісу та якості, здійснення обліку витрат на виробництво тощо);
- 3) витрати на складську діяльність, транспортування, використання наявних каналів розподілу;
- 4) інформаційні витрати (створення та успішне функціонування інформаційних потоків, створення загальної інформаційної логістичної системи) [20].

Вітчизняний вчений Л.М. Гурч пропонує поділяти логістичні витрати так: витрати на постачання, на управління виробничим процесом, на транспортні витрати, на проведення складування, а також інформаційні витрати [21].

У свій час, група українських учених М.С. Пушкар, А.Г. Богач, В.Г. Мельник спробували дати своє бачення такої класифікації. Вони пропонують об'єднати витрати в такі групи:

- на матеріально-технічне постачання;
- на підтримку виробництва;
- на правильний розподіл;
- на інформаційне забезпечення [22, с. 63].

Одночасно з цим, вчений дослідник Н.М. Помірко вбачає доцільною таку класифікацію:

- 1) по відношенню до часових рамок переміщення усіх видів потоків-матеріальних, фінансових, інформаційних;
- 2) в залежності до процесів, де вони понесені;
- 3) в залежності від ступеня управління ними;
- 4) за основними елементами витрат;
- 5) за видами та місцем виникнення;
- 6) витрати на проведення логістичних операцій [23].

Найбільш повну та всеохоплюючу класифікацію пропонують до використання Є.В. Крикавський та група дослідників. У своїх наукових доробках вони поділяють логістичні витрати за формою виникнення, за часом отримання доходів, з огляду на період фактичного списання витрат, за ступінню поділу витрат під час здійснення господарської діяльності, за ознакою в визначенні фінансових результатів, за методом обліку бухгалтерських витрат, відповідно переміщення фінансових та матеріальних потоків, відповідно до розподілу непрямих витрат, за методом та швидкістю реагування витрат на різноманітні зміни в господарській діяльності тощо [24].

На основі вивчення та узагальнення вищеподаного пропонуємо поділити всі логістичні витрати на дві великі групи:

1. Витрати, які забезпечують функціонування потоків всередині підприємства, а саме витрати на потрібні ресурси, здійснення операційної діяльності, вантажні операції тощо.

2. Витрати, що виникають під час реалізації продукції. Серед них доцільно виділити страхування готової продукції, транспортні витрати, формування запасів сировини та матеріалів, адміністративні витрати, витрати на збут.

Варто зазначити, що загалом логістичні витрати є комплексними, адже вони виникають при проведенні логістичних операцій. Тому за логістичними процесами їх варто згрупувати таким чином:

- витрати, понесені на пошук найвигідніших постачальників;
- витрати на проведення операційної діяльності;
- витрати на забезпечення процесу обслуговування замовлення;
- витрати на складування запасів та якісне управління ними;
- витрати на пакування продукції;
- витрати, понесені на обслуговування споживачів тощо.

Наші подальші дослідження потребують вивчення шляхів та напрямків, які дадуть змогу знизити логістичні витрати підприємства.

1.3. Управління оптимізацією логістичних витрат підприємства

Отож, ми розглянули економічну сутність логістичних витрат та їх класифікацію. Далі нам варто розглянути яким чином ми можемо здійснювати оптимізацію логістичних витрат підприємства.

Згідно з дослідженнями українських вчених С.В. Мішиної та О.Ю. Мішина, процес управління логістичними витратами підприємства доцільно проводити разом з використанням основних принципів, які встановлюють економічну сутність, головні напрямки, важливі елементи, а також існуючі засоби оптимізації логістичних витрат підприємства. На думку цих вчених, наявні принципи управління оптимізацією логістичних витрат доцільно поділити на дві окремі групи [25].

1) принципи дієвої реалізації інформаційного підходу до управління логістичними витратами;

2) принципи якісної реалізації оцінкового підходу до процесу управління оптимізацією логістичних витрат.

Як свідчать наукові джерела, інформаційний підхід має на увазі донесення до керівників та менеджерів необхідної інформації про вартість, динаміку, а також структуру логістичних витрат для вчасного та вірного прийняття необхідних управлінських рішень.

В той же час, такий підхід можливо застосовувати лише в умовах використання певних принципів, серед яких:

1) Принцип розпізнавання логістичних витрат, що має на увазі важливість визначення різноманітних складових наявних логістичних витрат. Варто зазначити, що ці складові розподіляють за логістичними функціональними сферами, за часом виникнення логістичних витрат, за їх динамікою тощо.

2) Принцип проведення незалежного обліку логістичних витрат, який передбачає подання до звітності тих логістичних витрат, які були розподілені за їх видами, а не як ті, що мають відповідну частку в їх загальній вартості витрат.

Одночасно з цим, українська законодавчо-нормативна база та сучасна практика проведення бухгалтерського обліку не використовує методів та принципів виокремлення логістичних витрат серед усіх загальних витрат на підприємстві. В зв'язку з цим, логісти та фахівці з обліку витрат повинні самостійно розробляти та використовувати новітні принципи обліку логістичних витрат.

3) Принцип об'єктивності, передбачає отримання реалістичної інформації про розмір логістичних витрат. Правдива інформація є фактором вірної оцінки розміру логістичних витрат.

4) Принцип постійності, при використанні якого необхідно безперервно збирати та оновлювати наявну інформацію про структуру та зміну логістичних витрат досліджуваного підприємства, а також і найближчих конкурентів.

5) Принцип оперативності, який передбачає швидке збирання, постійну систематизацію та успішне використання отриманої інформації про логістичні витрати та можливості їх оптимізації. Варто зазначити, що реалізація такого

принципу значним чином впливає на успішність прийняття управлінських рішень щодо логістичних витрат. В таблиці 1.1 спробуємо систематизувати вищевикладене.

Таблиця 1.1. –Принципи формування логістичних витрат підприємства

Основні принципи формування логістичних витрат підприємства	
Головні критерії поділу	Види логістичних витрат
Структуризація за економічною ознакою	1. Логістичні витрати від переміщення наявних потоків матеріалів, готової продукції, залишків тощо. 2. Витрати необхідних ресурсів. 3. Витрати на управління на отримання необхідної інформації.
Згідно наявних логістичних процесів	
Управлінська структуризація	1. Передбачувані витрати в логістиці.
Прогнозовані логістичні витрати	2. Понадпланові логістичні витрати. 3. Непередбачувані витрати.

В той же час, прискіпливу увагу слід звернути на так званий оцінювальний підхід. Його сутність полягає в тому, що управлінці та керівники постійно потребують вчасну та достовірну оцінку вартості та структури логістичних витрат для прийняття оптимальних управлінських рішень щодо їх оптимізації.

Як показали наші дослідження, оцінювальний підхід до управління оптимізацією логістичних витрат може успішно використовуватися лише в разі дотримання певних принципів, серед яких варто відзначити такі [26]:

1) принцип дотримання наукоємності, що базується на проведенні реалістичної оцінки щодо динаміки та розрахунку ефективності логістичних витрат з розумінням сучасних економічних законів та розгляд можливості використання практичного досвіду;

2) принцип системності. Варто уточнити, що під системністю розуміють дослідження логістичних витрат в межах логістичної системи як сукупності взаємозалежних елементів. В цьому випадку, управління оптимізацією логістичних витрат варто здійснювати через дотримання генеральної мети функціонування підприємства;

3) принцип комплексності, який має на увазі досягнення найбільш можливої ефективності здійснюваної логістичної діяльності. Дотримання цього принципу

передбачає управління як логістичними активами, так і логістичними витратами, а також передбачає їх оптимізацію;

4) принцип гнучкості передбачає можливість постійної адаптації управлінських рішень щодо процесу оптимізації логістичних витрат. Передбачається, що ці рішення повинні бути максимально чутливими до динамічних умов функціонування підприємства;

5) принцип ефективності передбачає здійснення тих логістичних витрат, які дозволяють отримувати додатковий прибуток, який буде перевищувати витрати.

Отже, ми здійснили спробу систематизувати принципи управління оптимізацією логістичними витратами. Все це дозволяє використовувати їх ціленаправлено в кожному окремо взятому випадку. Як свідчать наші дослідження, це дає позитивні результати в процесі збору інформації про реальні логістичні витрати (так званий інформаційний підхід), а також і в процесі прийняття управлінських рішень щодо оптимізації логістичних витрат (оцінювальний підхід).

Варто зазначити, що в процесі управління оптимізацією логістичними витратами варто звернути прискіпливу увагу на найбільш популярні сучасні методи, які використовуються в вітчизняній та зарубіжній практиці [27].

Одним з найбільш вживаних є метод *Standart costing*. Сьогодні це нормативний спосіб обліку логістичних витрат. В той же час від допомагає при визначенні собівартості продукції. Головними засадами успішного використання цього методу є повсякчасний контроль за розміром витрат, виявлення відхилень від запланованого та наявності таких причин, які викликали ці відхилення.

Перевагами методу *Standart costing* є те, що він використовується для прийняття управлінських рішень у випадках, коли розроблені певні стандарти щодо динаміки логістичних витрат, а також коли існують бажані ціни на матеріали та встановлені норми витрат для трудових ресурсів [28].

Іншим широко вживаним методом є *Direct costing*. Він вважається маржинальним методом управління оптимізацією логістичних витрат.

Основною функцією цього методу є планування, контролінг та керування логістичними витратами, їх оптимізація та отримання фінансового результату.

Згідно постулатів цього методу логістичні витрати варто поділити на два види, а саме: постійні та змінні. Варто зазначити, що постійні витрати є витратами календарного періоду, тому облік логістичних витрат та розрахунок собівартості виготовленої продукції здійснюють лише за змінними витратами [29].

Ще одним методом є Target costing, який передбачає якісне управління оптимізацією логістичних витрат на початковому етапі проектування інноваційної продукції чи у випадку вдосконалення наявної застарілої продукції чи послуг. Варто сказати, що Kaizen costing варто застосовувати разом з Target costing, адже ці два методи мають однакове завдання – вийти на заплановану собівартість продукції, але Target costing здійснює це на етапі проектування та впровадження інноваційної продукції чи послуги, а Kaizen costing значно пізніше, тобто на етапі виробництва.

Поряд з вищеназваними існує також ABC costing (Activity Based Costing). Він в свою чергу є диференційованим методом оптимізації логістичних витрат та пропонує облік витрат за відповідними функціями. Метод ABC costing дозволяє отримати дані щодо різноманітних послуг на всіх етапах їх надання. Цей метод є основою для управління оптимізацією логістичних витрат та для здійснення аналізу собівартості відповідних послуг [30].

Одночасно з цим, існує дієвий метод оптимізації усіх витрат, в тому числі і логістичних – це Kaizen. Він передбачає участь в цьому процесі всього персоналу підприємства, адже це дозволяє досягнути неймовірних результатів для зниження витрат та отримання вищої ефективності діяльності. Для успішного використання методу Kaizen необхідно, щоб працівники якісно використовували свій потенціал при виконанні необхідних завдань. Варто зазначити, що процеси Kaizen є непомітними, а результати його використання не проявляються відразу, а через певний період [31].

Отож, для якісного управління оптимізацією логістичних витрат доцільно використовувати синтези цих методів, що буде мати більш значний ефект. Однак варто пам'ятати, що перед початком процесу оптимізації логістичних витрат варто детально дослідити та вивчити логістичну систему досліджуваного підприємства. В свою чергу відділ логістики повинен відповідати не лише за якусь певну частину функцій, а нести відповідальність за роботу всього ланцюжка, починаючи від пошуку постачальника сировини та матеріалів до процесу виготовлення продукції та пошуку покупців для якісного збуту тощо. Все це дозволить знизити та оптимізувати логістичні витрати підприємства, що в кінцевому результаті приведе до підвищення ефективності діяльності та зростання прибутку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ТЗОВ «ШАНС-2017»

2.1. Економічна характеристика підприємства ТЗОВ «Шанс-2017» та аналіз основних показників його діяльності

Сьогодні, сучасним сільськогосподарським підприємствам необхідно звертати значну увагу на існуючі можливості зниження витрат для досягнення вищої ефективності та зростання прибутковості.

Зрозуміло, що сьогодні як ніколи, важливе значення варто приділяти аграрному виробництву. Як свідчить статистика, у 2023 році воно покривало біля 10,2 % річної валової доданої вартості. Сільськогосподарської продукції за 2023 рік було виготовлено на суму близько 970750,0 млн грн, з яких наш регіон займає близько 2,6 % питомої ваги від загального обсягу [43].

Варто сказати, що аграрне виробництво є специфічною та ризиковою сферою економічної діяльності вітчизняної економіки. Адже, зрозуміло, що ефективність такої діяльності в основному залежить від кліматичних умов вирощування продукції, від механізму обробітку та від якості ґрунтів.

Ми здійснювали свої дослідження на базі підприємства Товариство з обмеженою відповідальністю «Шанс-2017» або скорочена назва ТЗОВ «Шанс-2017». Це є сільськогосподарське підприємство, яке було створене співзасновниками для успішного вирощування аграрної продукції, для якісної її переробки та з метою її реалізації для отримання прибутку та задоволення потреб споживачів.

Згідно Статуту товариства та керуючить класифікатором видів економічної діяльності (КВЕД) основними видами діяльності його є:

- вирощування озимих і ярих зернових та зерно-бобових сільськогосподарських культур;
- вирощування овочів, плодово-ягідної продукції, горіхів та коренеплодів;

– оптова та роздрібна торгівля зерновою продукцією та її похідними, вирощеними плодами, фруктами та овочами.

В засновницьких документах зазначено, що датою державної реєстрації ТзОВ «Шанс–2017» є грудень 2016 року. Юридичною адресою товариства є: 45213, с. Журавичі, вул. Колгоспна, буд. 27, Волинської обл., Ківерцівського району. Товариство має колективну форму власності.

Варто зазначити, що досліджуване підприємство має економічно-вигідне розташування, адже воно знаходиться біля містечка Ківерці та міста Луцьк. Зрозуміло, що це сприяє проведенню більш успішного процесу матеріально-технічного постачання палива, матеріалів, запчастин, пестицидів, гербіцидів, мінеральних добрив тощо. Варто сказати, що землі нашого товариства є дуже родючими та розташовані в підходящих кліматичних умовах.

Як показали наші дослідження, ведення успішної сільськогосподарської діяльності майже завжди потребує значних кредитних коштів. В той же час, статистичні дані свідчать, що в цілому кредитні кошти українські аграрні підприємства використовують наступним чином: на придбання паливо-мастильних матеріалів витрачається біля 35 % кредитних ресурсів, на купівлю засобів захисту та обробки посівів близько 15 %, на насіннево-посадковий матеріал (38 %) та решта на інші витрати.

Сьогодні досліджуване товариство вирощує в основному технічні культури, сою, соняшник та зернові культури. Станом на зараз землі підприємства задіяні під таку продукцію, як: пшениця яра та озима (90 га), ріпак (50 га), соняшник (100 га) та соя (50 га).

Основною стратегічною метою ТзОВ «Шанс-2017» є нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, зростання врожайності, повсякчасне оновлення основних засобів, модернізація матеріально-технічної бази та закупівля нової, модернізованої та більш прогресивної техніки для обробітку ґрунтів тощо.

На сьогоднішній день, досліджуване підприємство придбало деяку техніку для проведення необхідних робіт, а саме: трактор Т-150К для орання та

підготовки ґрунтів, оборотний плуг ПОА-3-35А з різними змінними механізмами та обприскувач для гербіцидів та пестицидів Wiraх GH-23. Зрозуміло, що такої невеликої кількості техніки не вистачає для ефективного проведення виробничого процесу. Тому, керівництвом підприємства було прийнято рішення брати в оренду необхідну сільськогосподарську техніку в найбільш потрібний час посадки чи збору врожаю.

Як свідчать установчі документи, досліджуване ТзОВ «Шанс-2017» було засноване для успішного вирощування, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції, для виконання робіт та надання послуг на платній основі для отримання вагомих економічних та соціальних результатів, нарощування прибутку та задоволення потреб споживачів.

Ми здійснили аналіз основних економічних показників виробничо-господарської діяльності ТзОВ «Шанс-2017», результати за яким представлені в таблиці 2.1.

За отриманими даними можна зробити ряд висновків:

– на досліджуваному підприємстві наявне збільшення обсягу виготовленої продукції за 2022 рік в порівнянні з попереднім 2021 роком на 10,2 %. Але, вже у 2023 році відбулося зниження проти попереднього 2022 року на 2227,0 тис. грн;

– в той же час, виручка від реалізації продукції підприємства змінювалася пропорційно до попереднього показника, а саме до обсягу виготовленої продукції;

– одночасно з цим, собівартість реалізованої продукції досліджуваного підприємства збільшувалася за досліджуваними роками на 3,1 % у 2022 році до 2021 року та 4,1 % у 2023 році до попереднього 2022 року;

– як показав проведений аналіз, валовий прибуток збільшився на 1090,0 тис. грн у 2022 році через збільшення собівартості виготовленої продукції. Але, у 2023 році цей показник зменшився на 2210,0 тис. грн або в 8,6 рази;

Таблиця 2.1.– Основні економічні показники виробничо-господарської діяльності

ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн. (+, –)		Відносне відхилення, %	
				2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Обсяг виготовленої продукції, наданих послуг та виконаних робіт, тис. грн.	23435,0	25817,0	23590,0	2382,0	-2227,0	10,2	Зм. в 1,1 рази
Виручка від реалізації виготовленої продукції, тис. грн.	21500,0	23470,0	21540,0	1970,0	-1930,0	9,2	Зм. в 1,1 рази
Собівартість реалізованої продукції підприємства, тис. грн.	15790,0	16280,0	16950,0	490,0	670,0	3,1	4,1
Валовий прибуток, тис. грн.	1410,0	2500,0	290,0	1090,0	-2210,0	77,3	Зм. в 8,6 рази
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-550,0	380,0	-2075,0	930,0	-2455,0	3б. в 1,5 рази	Зм. в 5,4 рази
Річний фонд оплати праці працівників товариства, тис. грн.	1361,0	1410,0	1950,0	49,0	540,0	3,6	38,3
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	27,0	25,0	25,0	-2,0	0,0	-7,4	0,0
Середньомісячна зарплата одного працівника, грн.	4200,0	4700,0	6500,0	340,0	1800,0	11,9	38,3
Середньорічна вартість основних засобів підприємства, тис. грн.	1555,0	2245,0	1540,0	690,0	-705,0	44,4	Зм. в 1,5 рази
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	2330,0	2430,0	2468,0	100,0	38,0	4,3	1,6
Середньорічна вартість виробничих ресурсів підприємства, тис. грн.	3885,0	4675,0	4008,0	790,0	-667,0	20,3	Зм. в 1,2 рази
Продуктивність праці одного працівника, тис. грн. / ос.	868,0	1033,0	944,0	165,0	-89,0	19,0	Зм. в 1,1 рази
Рентабельність (збитковість) підприємства, %	-14,2	8,1	-52,0	22,3	-60,1	3б. в 1,8 рази	Зм. в 6,4 рази

– одночасно з цим, товариство мало чистий прибуток лише в 2022 році в розмірі 380,0 тис грн. На жаль, вже в наступному 2023 році досліджуване підприємство мало збитки 2075,0 тис. грн. Все це є негативним моментом в діяльності товариства;

– за досліджувані роки зростала заробітна плата, тому річний фонд оплати праці персоналу збільшився на 3,6 % у 2022 році та збільшився ще на 38,3 % за 2023 рік;

– що стосується середньооблікової чисельності працівників товариства, то вона була найвищою в 2021 році, а в наступних роках знизилася до 25 осіб;

– середньомісячна заробітна плата працівників товариства за календарними роками зростає: у 2022 році на 11,9 %, у 2023 році на 38,3 %, що пов'язано з зростанням мінімальної заробітної плати;

– як показав аналіз, середньорічна вартість основних виробничих засобів підприємства мала таку динаміку зміни за досліджуваними роками: у 2022 році вона збільшилася на 44,4 %, а у наступному 2023 році зменшилася в 1,5 рази;

– середньорічна вартість оборотних засобів досліджуваного товариства за роками лише зростала. Так, у 2022 році вона збільшилася на 4,3 % та ще збільшилася на 1,6 % в останньому спостережному 2023 році;

– що стосується продуктивності праці працівників, то її динаміка немає стійкої тенденції. Її величина збільшилася в 2022 році на величину 19,0 % та зменшилася в 1,1 рази в 2023 році;

– як свідчить аналіз, досліджуване підприємство було рентабельним лише в 2022 році, причому рівень цього показника був невисокий – лише 8,1 %, а у 2021 та 2023 товариство не мало чистого прибутку, тому мало від'ємну рентабельність.

Отож, проведений нами аналіз економічних показників виробничо-господарської діяльності ТзОВ «Шанс-2017» дозволяє зробити висновок, що воно було економічно успішним лише в 2022 році, але в наступному досліджуваному 2023 році значно погіршилися всі показники ефективності діяльності. Зрозуміло, що основною проблемою досліджуваного товариства є

неефективність діяльності в 2013 році, зниження прибутковості та зростання собівартості продукції. Тому, нам варто дослідити більш детально всі фактори, що призвели до такого стану.

2.2. Аналіз логістичних витрат підприємства

Отож, ми здійснили аналіз ефективності господарювання досліджуваного підприємства та виявили ряд негативних моментів, що призвели до збитковості та нерентабельності. Далі нам варто проаналізувати розмір та динаміку логістичних витрат ТзОВ «Шанс-2017».

Згідно наукових досліджень, цей аналіз необхідно здійснювати наступним чином:

- за етапами ланцюгів поставок;
- за елементами витрат (кошторисом);
- за наявними логістичними потоками;
- за обсягом виготовленої продукції.

В той же час, це дозволить розпізнати логістичні витрати за видами, визначити їх розмір, структуру та оцінити динаміку за досліджуваний період.

Ми спробували здійснити аналіз логістичних витрат за етапами ланцюга поставок, всі отримані дані сформувавши в таблицю 2.2.

Отож, за результатами даних таблиці, можна зробити відповідні висновки. Матеріальні витрати досліджуваного товариства щорічно збільшувалися на 0,5 % та 0,2 % відповідно за періодами.

Витрати на придбання основних засобів ТзОВ «Шанс-2017» за досліджуваними роками зростали також, а саме на 1,4 % в 2022 році проти 2021 року та на 1,3 % в 2023 році проти 2022 року. Згідно з цими дослідженнями можна зробити висновок, що на підприємстві незначним чином було оновлено матеріально-технічну базу.

Таблиця 2.2. – Аналіз та оцінка логістичних витрат підприємства за етапом ланцюга поставок ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр.

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн. (+, –)		Відносне відхилення, %	
				2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Матеріальні витрати, тис. грн.	8870,0	8910,0	8930,0	40,0	20,0	0,5	0,2
Витрати на придбання основних засобів, тис. грн.	1470,0	1490,0	1510,0	20,0	20,0	1,4	1,3
Вартість логістичних запасів, тис. грн.	250,0	255,0	265,0	5,0	10,0	2,0	3,9
Виробничі витрати, тис. грн.	15790,0	16280,0	16950,0	490,0	670,0	3,1	4,1
Транспортні витрати, тис. грн.	10527,0	11227,0	11453,0	700,0	226,0	6,7	2,0
Витрати на збут, тис. грн.	1730,0	1920,0	1870,0	190,0	-50,0	10,9	-2,6

Вартість логістичних запасів досліджуваного товариства протягом усіх досліджуваних років збільшувалася. Так, у 2022 році розмір цього показника зріс на 2,0 %, а у 2023 році збільшився ще на 3,9 % відповідно до попередніх періодів. Як показали проведені дослідження, зростання розміру логістичних запасів підприємства було зумовлено зміною операційної діяльності, а саме виготовленням іншого виду продукції, підвищенням якості продукції та потребами споживачів. В той же час, варто зазначити, що проведення успішного виробничого процесу вимагає наявності необхідного обсягу виробничих та логістичних запасів.

Аналіз показав, що виробничі витрати товариства також зростали за досліджуваними роками, а саме на 3,1 % та 4,1 % відповідно. Це збільшення пов'язане з зростанням обсягу та собівартості продукції.

Витрати на збут не мали стабільної тенденції за досліджуваний період, так вони зросли у 2022 році на 10,9 % та знизилися на 2,6 % у 2023 році проти попередніх років.

Що стосується транспортних витрат підприємства, то можна відмітити наступне. У 2022 році вони збільшилися на 6,7 %, а у 2023 році ще збільшилися на 2,0 %, що є негативною тенденцією та вимагає подальших досліджень.

Для розуміння ситуації на рис. 2.1 представимо загальну динаміку логістичних витрат підприємства ТзОВ «Шанс-2017» за етапами ланцюга поставок.

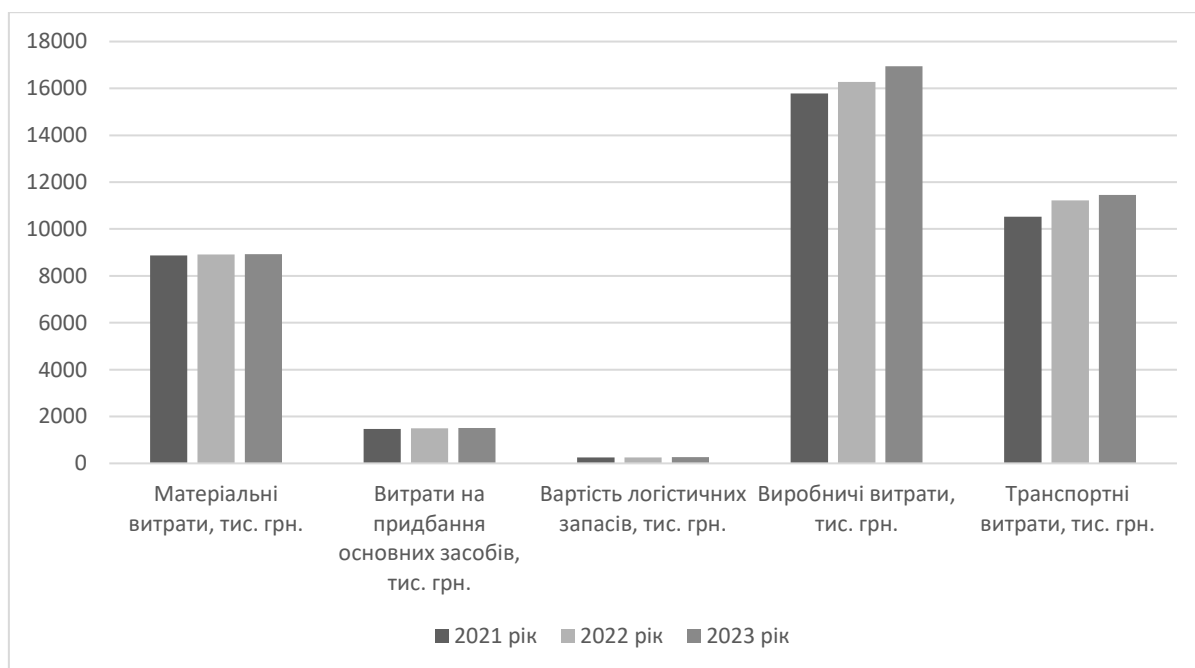

Рисунок 2.1. Динаміка логістичних витрат підприємства ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр. за етапами ланцюга поставок

Для поглиблення цього аналізу, нам варто здійснити аналіз та оцінку логістичних витрат досліджуваного підприємства за елементами витрат. Згідно фінансової звітності, а саме документу «Звіт про фінансові результати діяльності підприємства», виділяють такі елементи витрат:

- матеріальні витрати;
- витрати на оплату праці;
- витрати на соціальні заходи;
- амортизація;
- інші витрати.

Тому проаналізуємо динаміку логістичних витрат за елементами витрат (кошторисом). Дані аналізу представлені в таблиці 2.3 та 2.4 і на рисунку 2.2 та рисунку 2.3.

Таблиця 2.3. – Аналіз та оцінка логістичних витрат підприємства

ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр. за елементами витрат

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн. (+, –)		Відносне відхилення, %	
				2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Матеріальні витрати, тис. грн.	8870,0	8910,0	8930,0	40,0	20,0	0,5	0,2
Витрати на оплату праці, тис. грн.	1590,0	1610,0	1780,0	20,0	170,0	1,3	10,6
Витрати на соціальні заходи, тис. грн.	690,0	720,0	790,0	30,0	70,0	4,3	9,7
Амортизація, тис. грн.	780,0	810,0	920,0	30,0	110,0	3,8	13,6
Інші операційні витрати, тис. грн.	950,0	1100,0	1180,0	150,0	80,0	15,8	7,3
Всього, тис. грн.	12880,0	13150,0	13600,0	270,0	450,0	2,1	3,4

Як показав аналіз таблиці, що матеріальні витрати зростали за досліджуваними роками на 0,5 % та 0,2 % відповідно.

Витрати на оплату праці працівників досліджуваного товариства також зростали за календарні періоди, а саме на 1,3 % та 10,6 %. Це пов'язано з ростом заробітної плати. Відповідно, зростали витрати на соціальні заходи на 4,3 % та 9,7 % відповідно до попередніх періодів.

Амортизація основних виробничих засобів збільшувалася за досліджуваними роками на 3,8 % у 2022 році проти 2021 року та 13,6 % у 2023 році проти 2022 року. Інші операційні витрати також зросли на 15,8 % та 7,3 % відповідно. Загальна сума логістичних витрат досліджуваного підприємства також зросла в 2022 році на 2,1 % проти 2021 року та 3,4 % у 2023 році проти 2022 року.

Далі нам необхідно дослідити динаміку питомої ваги витрат підприємства. Отримані дані представимо в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. – Аналіз структури витрат підприємства

ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр. за економічними елементами

Показники	2021 р.	Питома вага, %	2022 р.	Питома вага, %	2023 р.	Питома вага, %
Матеріальні витрати, тис. грн.	8870,0	68,9	8910,0	67,8	8930,0	65,7
Витрати на оплату праці, тис. грн.	1590,0	12,3	1610,0	12,2	1780,0	13,1
Витрати на соціальні заходи, тис. грн.	690,0	5,4	720,0	5,5	790,0	5,8
Амортизація, тис. грн.	780,0	6,0	810,0	6,2	920,0	6,8
Інші витрати, тис. грн.	950,0	7,4	1100,0	8,3	1180,0	8,6
Всього, тис. грн.	12880,0	100,0	13150,0	100,0	13600,0	100,0

Отож, аналіз показав, що матеріальні витрати займають найбільшу питому вагу серед загальної ваги, а саме 68,9 %, 67,8 % та 65,7 % відповідно за роками. Найменшу питому вагу займають витрати на соціальні заходи – 5,4 %, 5,5 % та 5,8 % відповідно за досліджуваними періодами.

Для наочності побудуємо діаграму питомої ваги витрат досліджуваного підприємства за 2023 рік (рис. 2.2).

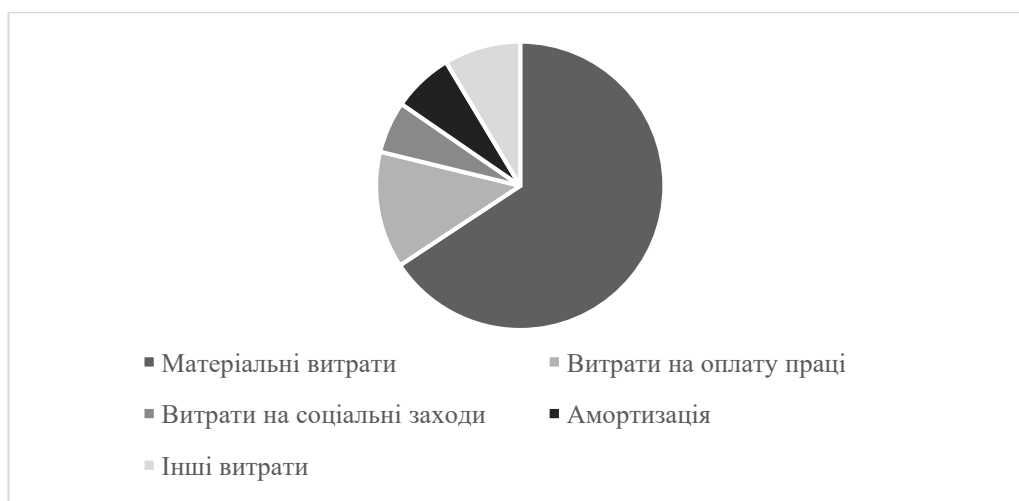

Рисунок 2.2. Питома вага витрат підприємства

ТзОВ «Шанс-2017» за 2023 за економічними елементами

Підсумовуючи, можна зазначити, що витрати підприємства зростали за досліджуваними роками. Їх зростання було в розмірі 2,1 % та 3,4 % відповідно до попередніх періодів. Також можна відмітити щорічне зниження питомої ваги матеріальних витрат, зростання витрат на соціальні заходи, зростання питомої ваги амортизації та зростання питомої ваги інших витрат.

Далі нам варто провести аналіз та оцінку логістичних витрат за здійснюваними логістичними потоками.

Найбільш правильно буде прискіпливу увагу приділити аналізу таких видів логістичних витрат як:

- витрати, що понесені на інформаційні потоки;
- витрати, необхідні на матеріальні потоки;
- витрати, понесені на фінансові потоки (табл. 2.5).

Таблиця 2.5. – Аналіз та оцінка логістичних витрат підприємства ТЗОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр. за логістичними потоками

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн. (+, –)		Відносне відхилення, %	
				2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Витрати на інформаційні потоки, тис. грн.	845,0	825,0	827,0	-20,0	2,0	-2,4	0,3
Витрати на матеріальні потоки, тис. грн.	8870,0	8910,0	8930,0	40,0	20,0	0,5	0,2
Витрати на фінансові потоки, тис. грн.	105,0	95,0	95,0	-10,0	0,0	-9,5	0,0
Всього, тис. грн.	9820,0	9830,0	9852,0	10,0	22,0	0,1	0,2

Проаналізувавши дані таблиці, можна зробити відповідні висновки, що витрати на обслуговування інформаційних потоків знизилися в 2022 році на 2,4 % та зросли в 2023 році на 0,3 % в відповідності до попередніх досліджуваних періодів.

В той же час, витрати на матеріальні потоки стабільно зростали за досліджуваними роками. У 2022 році такі витрати зросли в порівнянні з попереднім періодом на 0,5 % і склали 8910,0 тис. грн. У 2023 році вони ще зросли на 0,2 % та стали вже 8930,0 тис. грн.

Витрати підприємства на обслуговування фінансових потоків мали іншу динаміку показників. У 2022 році відбулося їх зниження, а у 2023 році їх розмір не змінився в порівнянні з попередніми періодами. Ця тенденція вказує на незначне зниження фінансових витрат підприємства у загальній структурі логістичних витрат.

Представимо динаміку логістичних витрат досліджуваного товариства за видами логістичних потоків на рисунку 2.3.

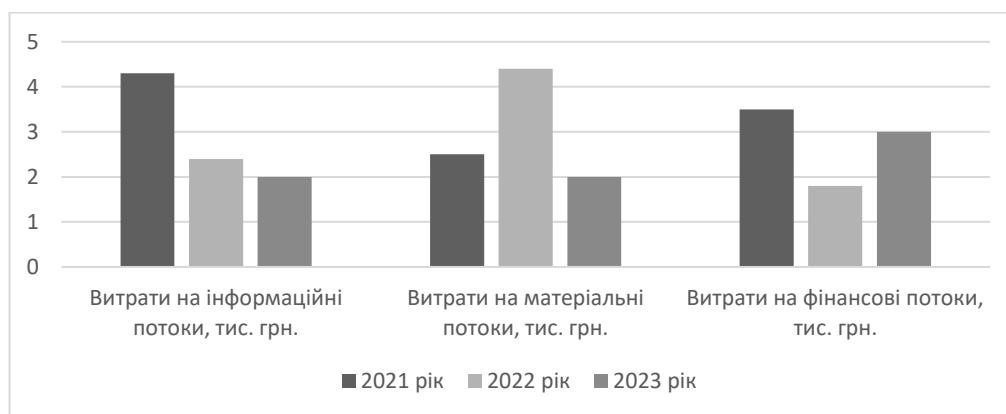

Рисунок. 2.3. Динаміка логістичних витрат підприємства ТзОВ «Шанс-2017» за видами логістичних потоків за 2021–2023 рр.

В загальному, можна зазначити, що аналізуючи динаміку логістичних витрат товариства ТзОВ «Шанс-2017» за видами потоків можна відзначити їх незначне зростання, а саме на 0,1 % та 0,2 % відповідно за періодами.

Далі нам варто провести аналіз та оцінку логістичних витрат за обсягом виготовленої продукції підприємства (табл. 2.6). Розрахунок цих логістичних витрат варто проводити через розрахунок постійних та змінних логістичних витрат. Варто сказати, що до постійних логістичних витрат прийнято відносити амортизацію, адміністративні витрати та дивіденди на акції. В той же час, до

змінних логістичних витрат доцільно віднести матеріальні витрати, інші операційні витрати та заробітну плату логістичного персоналу.

Таблиця 2.6. – Аналіз та оцінка логістичних витрат підприємства
ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр. за обсягом продукції

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн. (+, –)		Відносне відхилення, %	
				2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Постійні логістичні витрати, тис. грн., у т.ч.:	10845,9	11092,9	11326,0	247,0	233,1	2,3	2,1
-амортизація, тис. грн.	780,0	810,0	920,0	30,0	110,0	3,8	13,6
-адміністративні витрати, тис. грн.	145,0	160,0	140,0	15,0	-20,0	10,3	-12,5
-дивіденди на одну просту акцію, тис. грн.	0,055	0,057	0,048	0,002	-0,009	3,6	-15,8
Змінні логістичні витрати, тис. грн., у т.ч.:	9920,8	10122,8	10266,0	202,0	143,2	2,0	1,4
-матеріальні витрати, тис. грн.	8870,0	8910,0	8930,0	40,0	20,0	0,5	0,2
-інші операційні витрати, тис. грн.	950,0	1100,0	1180,0	150,0	80,0	15,8	7,3
-заробітна плата логістичного персоналу, тис. грн.	100,8	112,8	156,0	12,0	43,2	11,9	39,3
Всього логістичних витрат, тис. грн.	10845,9	11092,9	11326,0	247,0	233,1	2,3	2,1

Як показав аналіз постійних логістичних витрат, вони зростали за досліджуваними роками. Так, у 2022 році ці витрати були 925,1 тис. грн, що на 4,9 % більше попереднього періоду. У 2022 році вони збільшилися на 9,3 % і вже стали 1060,0 тис. грн. Таке зростання постійних логістичних витрат було спричинено через зростання амортизації (на 3,8 % та 13,6 % за роками).

Що стосується змінних логістичних витрат, то їх аналіз показав, що вони також зростали за досліджуваний період. Це було спричинено зростанням

матеріальних витрат, інших операційних витрат та заробітної плати логістичного персоналу.

На рисунку 2.4. відображено динаміку постійних та змінних логістичних витрат підприємства.

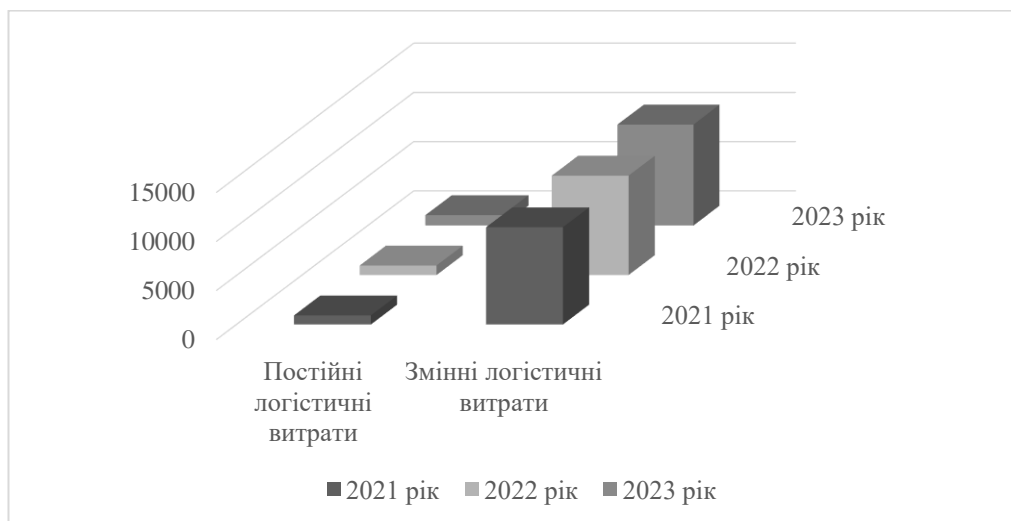

Рисунок 2.4. Динаміка постійних та змінних логістичних витрат підприємства ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр. за обсягом продукції

Отже, підсумовуючи, можна зазначити, що змінні логістичні витрати досліджуваного товариства ТзОВ «Шанс-2017» за розміром значно перевищують постійні логістичні витрати, що пов'язано із їх прямою залежністю від обсягу виготовлення продукції.

2.3. Оцінка ефективності логістичних витрат підприємства ТзОВ «Шанс-2017»

Отже, ми провели аналіз логістичних витрат досліджуваного підприємства за етапами ланцюгів поставок, за елементами витрат (кошторисом), за наявними логістичними потоками та за обсягом виготовленої продукції. Далі нам необхідно оцінити їх рентабельність, оцінити питому вагу логістичних витрат в

структурі загальних витрат підприємства та оцінити логістичні витрати на одну гривню реалізованої продукції досліджуваного підприємства.

Аналіз логістичних витрат на одну гривню реалізованої продукції підприємства наведено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7. – Аналіз логістичних витрат на одну гривню реалізованої продукції підприємства ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр.

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн. (+, –)		Відносне відхилення, %	
				2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Дохід від здійснення логістичної діяльності, тис. грн.	4687,0	5613,0	5242,0	926,0	-371,0	19,8	-6,6
Логістичні витрати, тис. грн.	10845,9	11092,9	11326,0	247,0	233,1	2,3	2,1
Логістичні витрати на одну гривню реалізованої продукції, тис. грн.	2,3	2,0	2,2	-0,3	0,2	-13,0	10,0

Аналізуючи результати даних, що подані в таблиці, можна зробити висновок про нестійку динаміку логістичних витрат на одну гривню реалізованої продукції. Так, в 2022 році вони знизилися на 13,0 % в порівнянні з попереднім періодом та зросли на 10 % в 2023 році в порівнянні з 2022 роком.

Динаміку цих витрат відобразимо на рисунку 2.5.

Як видно з рисунку, розмір логістичних витрат на 1 грн реалізованої продукції був найнижчим в 2022 році, а найвищим в 2021 році.

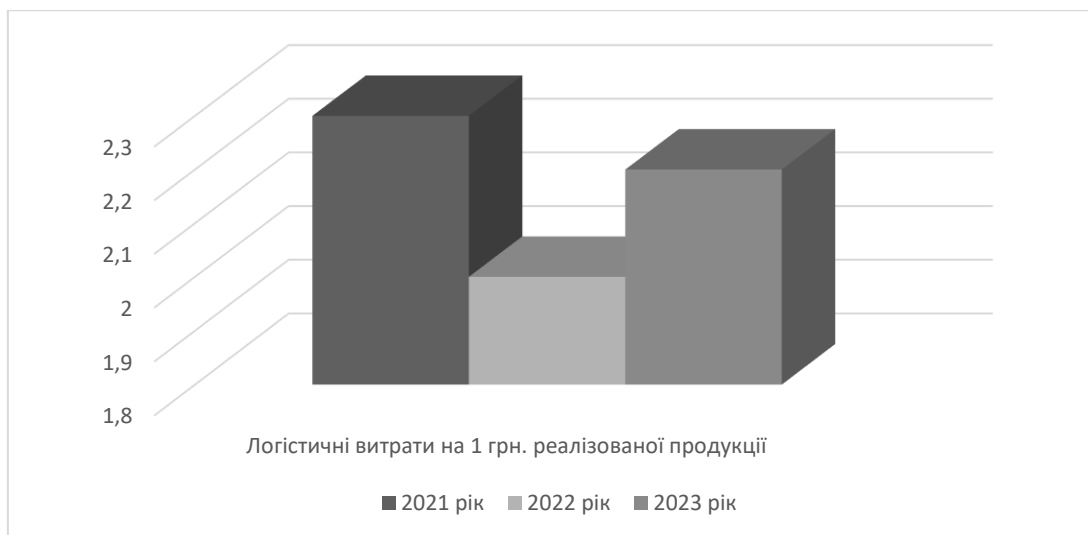

Рисунок 2.5. Динаміка логістичних витрат на одну гривню реалізованої продукції ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр.

Далі нам необхідно провести аналіз та здійснити оцінку питомої ваги логістичних витрат серед загальної структури витрат досліджуваного товариства (табл. 2.8).

Таблиця 2.8. – Питома вага логістичних витрат ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр.

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн. (+, –)		Відносне відхилення, %	
				2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Логістичні витрати, тис. грн.	10845,9	11092,9	11326,0	247,0	233,1	2,3	2,1
Загальні витрати підприємства, тис. грн.	15790,0	16280,0	16950,0	490,0	670,0	3,1	4,1
Питома вага логістичних витрат в структурі загальних витрат підприємства, %	68,7	68,1	66,8	-0,6	-1,3	-0,9	-1,9

Як свідчать наші дослідження, логістичні витрати займають високу частку в структурі загальних витрат товариства. Так, в 2021 році логістичні витрати були на рівні 68,7 %, в 2022 році знизилися до 68,1 %, а у 2023 році ще знизилися до 66,8 %.

Найбільша частка логістичних витрат серед загальної питомої ваги досліджуваного підприємства була у 2021 році, а найменша – в 2023 році. Це може свідчити про деяку оптимізацію логістичних процесів на підприємстві. У цілому, за аналізовані роки, можна відмітити зниження питомої ваги логістичних витрат підприємства, що показує покращення логістичної діяльності.

В процесі подальших досліджень нам варто провести оцінку рентабельності логістичних витрат досліджуваного товариства користуючись розрахунком рентабельності логістичної діяльності (табл. 2.9).

Таблиця 2.9. – Аналіз та оцінка рентабельності логістичної діяльності
ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр.

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн. (+, -)		Відносне відхилення, %	
				2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Дохід від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн.	21500,0	23470,0	21540,0	1970,0	-1930,0	9,2	Зм. в 1,1 рази
Дохід від здійснення логістичної діяльності, тис. грн.	4687,0	5613,0	5242,0	926,0	-371,0	19,8	-6,6
Загальні витрати підприємства, тис. грн.	15790,0	16280,0	16950,0	490,0	670,0	3,1	4,1
Постійні логістичні витрати, тис. грн.	10845,9	11092,9	11326,0	247,0	233,1	2,3	2,1
Змінні логістичні витрати, тис. грн.	9920,8	10122,8	10266,0	202,0	143,2	2,0	1,4
Логістичні витрати, тис. грн.	10845,9	11092,9	11326,0	247,0	233,1	2,3	2,1
Питома вага логістичних витрат в структурі загальних витрат підприємства, %	68,7	68,1	66,8	-0,6	-1,3	-0,9	-1,9
Рентабельність логістичної діяльності, %	43,2	51,0	46,3	7,8	-4,7	18,1	-9,2

Варто зазначити, що вихідними даними для розрахунку рентабельності логістичної діяльності в цілому виступає дохід, що отриманий від проведення

логістичної діяльності досліджуваного підприємства, а також і його логістичні витрати.

Отже, отримані нами результати дозволяють зробити висновок, що дохід від проведення логістичної діяльності на досліджуваному підприємстві зріс на 9,2 % в 2022 році та знизився в 1, рази в 2023 році проти попередніх періодів.

Що стосується логістичних витрат, то вони зростали протягом досліджуваних років. Причому, у 2022 році логістичні витрати зросли на 2,3 %, а у 2023 році ще зросли на 2,1 %.

Отже, як свідчить проведений розрахунок, логістична діяльність підприємства є рентабельною. Отримані дані спробуємо показати на рисунку 2.6.

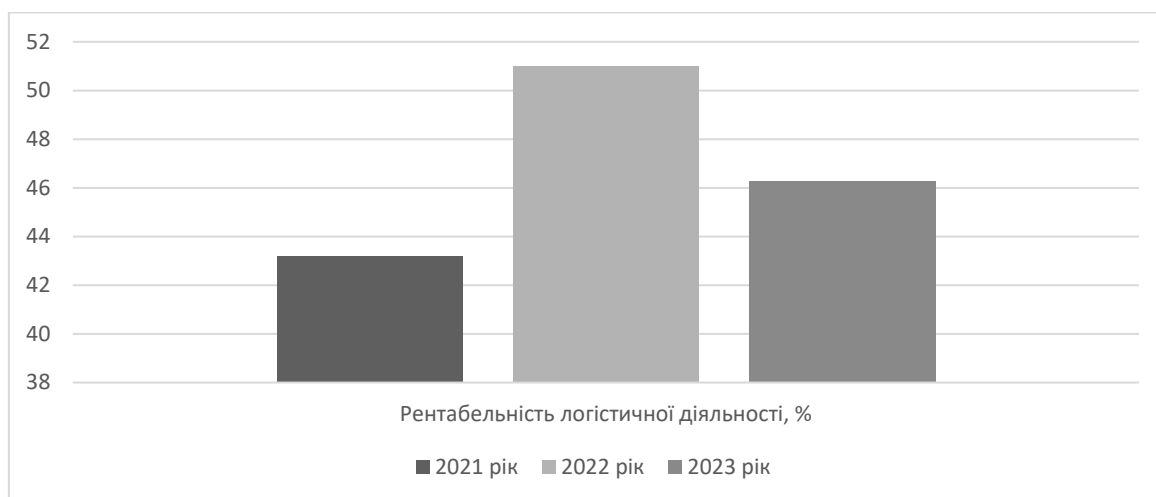

Рисунок 2.6. Динаміка рентабельності логістичної діяльності ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 рр.

Отже, логістична діяльність досліджуваного товариства була рентабельною за роками. Так, у 2021 році цей показник був на рівні 43,2 %, в 2022 році зріс до 51,5 та у 2023 році дещо знизився до 46,3 %.

Тобто, рентабельність логістичної діяльності зросла в 2022 році на 18,1 % та знизилася в 2023 році на 9,2 %. Звичайно, зрозуміло, що це зниження рентабельності логістичної діяльності за останній досліджуваний рік не може не турбувати, тому підприємству варто розробити дієві шляхи та методи оптимізації рентабельності логістичної діяльності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Сьогодні, в сучасних умовах господарювання, здійснення ефективної логістичної діяльності призводить до зростання конкурентоспроможності підприємств. Як показують дослідження, успішна логістична діяльність дозволяє виконувати специфічні функції, серед яких доцільно виокремити закупівлю сировини, вчасне її транспортування, правильне складування, якісний розподіл та кінцевий збут виготовленої продукції. Все це дозволить підвищити якість обслуговування та здійснити оптимізацію витрат цього підприємства.

В нашій роботі було детально досліджено найбільш популярні визначення поняття «логістичні витрати». На основі дослідженого нами була здійснена спроба сформулювати власне бачення щодо дефініції цього поняття. Отож, під логістичними витратами ми пропонуємо розуміти вагому частину загальних витрат підприємства, які будуть понесені для забезпечення ефективного виконання своїх функцій логістичною системою. До таких функцій можна віднести закупівлю необхідних матеріальних ресурсів, правильне їх складування, виконання операційної діяльності, якісне зберігання, правильний розподіл та збут тощо.

В науковій літературі, побутує думка, що основною функцією логістики є прискорення просування продукції до споживачів. Одночасно з цим, логістика забезпечує виконання функції досягнення відповідної виробничої інфраструктури економіки.

Сьогодні, в діючій нормативно-правовій базі, відсутнє таке економічне поняття як «логістичні витрати». Нами було виявлено, що не існує також і єдиного визначення цього економічного терміну. В той же час, присутні багато різноманітних класифікацій щодо логістичних витрат. Розглянувши найбільш популярні ми пропонуємо поділити логістичні витрати на дві групи:

1. Витрати, що дозволяють забезпечити функціонування логістичних потоків всередині підприємства (витрати на необхідні ресурси, на операційну діяльність, вантажно-розвантажувальні операції тощо).

2. Витрати, які виникають вже під час процесу реалізації продукції (транспортні витрати, формування необхідних запасів, адміністративні витрати, витрати на збут, страхування продукції тощо).

Доцільно сказати, що в цілому, логістичні витрати є комплексними, саме тому ми пропонуємо згрупувати їх таким чином:

- витрати, які були понесені на пошук постачальників;
- витрати для успішного здійснення операційної діяльності;
- витрати, що понесені на забезпечення проведення якісного процесу обслуговування замовлення;
- витрати на складування необхідних запасів сировини та матеріалів;
- витрати, що витрачаються на пакування продукції;
- витрати на проведення якісного процесу обслуговування споживачів.

Нами було досліджено та представлено економічну сутність логістичних витрат та їх класифікацію. Далі необхідно розглянути та дослідити процес оптимізації логістичних витрат підприємства.

Згідно з науковими дослідженнями українських вчених процес управління логістичними витратами сільськогосподарського підприємства варто здійснювати одночасно з використанням головних принципів, що розкривають економічну сутність, напрямки, основні елементи та наявні методи оптимізації логістичних витрат.

Варто зауважити, що такий підхід доцільно використовувати лише за умови дотримання таких принципів:

- 1) Принцип виокремлення логістичних витрат, що передбачає необхідність визначення складових наявних логістичних витрат підприємства.
- 2) Принцип здійснення ретельного обліку логістичних витрат, який має на увазі подання до звітності лише ті витрати, які строго розділені за видами.
- 3) Принцип об'єктивності, який передбачає отримання об'єктивної інформації про структуру та розмір логістичних витрат.
- 4) Принцип постійності, під яким розуміється безперервний процес оновлення інформації щодо зміни логістичних витрат підприємства.

5) Принцип оперативності, під яким пропонується розуміти постійний збір, оновлення, а також систематизацію отриманої інформації про логістичні витрати, шляхи та методи їх оптимізації.

Отож, нами була здійснена спроба систематизувати принципи управління процесом оптимізації логістичних витрат підприємства. Зрозуміло, що це дає змогу використовувати їх більш ціленаправлено в кожному конкретному випадку. Також це дозволяє отримати позитивні результати під час систематизації необхідної інформації про наявні логістичні витрати (інформаційний підхід), а також в процесі прийняття необхідних рішень для забезпечення їх оптимізації (оцінювальний підхід).

Варто зауважити, що в процесі управління оптимізацією логістичними витратами сільськогосподарського підприємства доцільно використовувати сучасні методи, які пропонуються для досягнення цих цілей.

Одним з найбільш популярних є метод *Standart costing*. Основними засадами ефективного його використання є постійний контроль за розміром витрат, за виникненням різноманітних відхилень від запланованих показників та дослідження причин, через які виникли ці відхилення.

Ще одним ефективним методом є *Direct costing*. Головною функцією цього методу є постійне планування та контроль над процесом управління логістичними витратами.

В той же час, широко використовується метод *Target costing*, який передбачає ефективне управління оптимізацією логістичних витрат ще на початковому етапі впровадження інноваційної продукції з чітким відслідковуванням цих витрат.

Зауважимо, що *Kaizen costing* доцільно використовувати разом з *Target costing*, адже обидва цих методи передбачають досягнення запланованої собівартості продукції. Причому, *Target costing* намагається досягнути цього ще на етапі проектування нової продукції, а *Kaizen costing* вже на етапі виробництва.

Ще одним популярним методом є *ABC costing*. Як свідчать наукові дослідження, він є диференційованим методом для досягнення оптимізації

логістичних витрат підприємства та передбачає облік цих витрат за певними функціями. Цей метод дає змогу якісно здійснювати оптимізацію логістичних витрат досліджуваного підприємства.

Варто зазначити також і метод Kaizen. Він пропонує активну участь в процесі оптимізації логістичних витрат всіх працівників підприємства, що дозволяє досягнути високих результатів.

Отже, в процесі аналізу логістичних витрат, для якісного управління оптимізацією ними варто поєднувати використання цих методів, що буде мати більш значний ефект.

Ми проводили наші дослідження на базі ТзОВ «Шанс–2017», яке є сільськогосподарським підприємством, що здійснює свою діяльність з метою реалізації вирощеної продукції для отримання прибутку та задоволення потреб споживачів.

Здійснивши аналіз економічних показників виробничо-господарської діяльності ТзОВ «Шанс–2017», ми можемо зробити висновок, що підприємство було успішним лише в 2022 році. Вже в 2023 році значно погіршилися всі показники ефективності господарської діяльності.

Далі нами був проаналізований розмір та динаміка логістичних витрат ТзОВ «Шанс-2017» за етапами ланцюгів поставок. Ми виявили, що матеріальні витрати підприємства щорічно зростали на 0,5 % та 0,2 % відповідно за періодами. Зростали також і витрати на придбання основних засобів, тобто на підприємстві незначним чином було оновлено матеріально-технічну базу.

В той же час, збільшувалася вартість логістичних запасів, що було спричинено зміною операційної діяльності, адже підприємство в той час почало виготовляти інший вид продукції. Так само зростали і виробничі витрати товариства, що пов'язано з збільшенням обсягу та собівартості продукції. Значно зросли також і транспортні витрати підприємства, що є негативною тенденцією та вимагає подальших досліджень.

Далі нами було здійснено аналіз та оцінку логістичних витрат за логістичними потоками, в процесі якого було виявлено, що витрати на

обслуговування інформаційних потоків знизилися, витрати на матеріальні потоки постійно зростали за досліджуваними роками. Одночасно з цим, витрати підприємства на обслуговування фінансових потоків в 2022 році знизилися, а у 2023 році їх розмір не змінився. В цілому, аналізуючи динаміку логістичних витрат за видами потоків можна сказати, що відбулося їх незначне зростання, а саме на 0,1 % та 0,2 % відповідно за періодами.

Далі нами був проведений аналіз постійних логістичних витрат, який показав їх зростання за досліджуваними роками. Це відбулося в основному через зростання амортизації (на 3,8 % та 13,6 % за роками).

В той же час, змінні логістичні витрати також зростали за досліджуваний період, що було наслідком зростанням матеріальних витрат, інших операційних витрат і також через зростання заробітної плати логістичного персоналу.

В подальших наших дослідженнях, ми спробували оцінити рентабельність логістичних витрат, їх питому вагу в структурі загальних витрат ТзОВ «Шанс-2017» та проаналізувати динаміку логістичних витрат на одну гривню реалізованої продукції.

За проведенням аналізом, можна зробити висновок, що на підприємстві існує нестійка динаміка зміни логістичних витрат на одну гривню реалізованої продукції, а саме спочатку вони знизилися на 13,0 %, а за останній досліджуваний рік вони зросли на 10 %. Що стосується розміру логістичних витрат на 1 грн. реалізованої продукції, то він був найнижчим в 2022 році, та найвищим в 2021 році.

В подальших дослідженнях, ми виявили, що логістичні витрати на досліджуваному підприємстві займають високу питому вагу в структурі загальних витрат. Так, в 2021 досліджуваному році вони були 68,7 %, в 2022 році дещо зменшилися до 68,1 %, а тоді вже у 2023 році ще зменшилися до 66,8 %. Тобто, можна зробити висновок про деяку оптимізацію логістичних витрат на підприємстві.

Що стосується рентабельності логістичної діяльності, то цей показник змінювався від 43,2 %, в 2021 році до 51,5 у 2022 році та до 46,3 % у 2023. Варто

звернути увагу на зниження рентабельності логістичної діяльності за останній досліджуваний рік, саме тому підприємству необхідно розробити шляхи та напрямки підвищення ефективності логістичної діяльності в цілому та оптимізації логістичних витрат зокрема.

Одночасно з цим, варто звернути увагу, що для проведення успішного процесу оптимізації логістичних витрат, доцільно дослідити та детально вивчити наявну логістичну систему підприємства. В той же час, відділ логістики підприємства повинен нести відповідальність на ефективне функціонування всього логістичного ланцюжка. Це призведе до зниження та оптимізації логістичних витрат підприємства.

Зрозуміло, що оптимізація має створити в логістичному ланцюзі реальні вигоди, що призведуть до створення додаткової вартості та які не потребують збільшення основних витрат. Підсумовуючи, варто зазначити, що управління логістичними витратами і є головним фактором оптимізації логістичних та загальних витрат підприємства.

Варто відзначити, що проведений нами аналіз показав, що логістичні витрати займають високу питому вагу серед загальних витрат підприємства.

Як було досліджено нами вище, товариство не забезпечене в повній мірі власною технікою, а при виникненні такої необхідності бере необхідну техніку в оренду. Тому, ми пропонуємо придбати власну техніку та необхідне обладнання до неї з метою її подальшого використання на своєму підприємстві або ж для майбутньої задачі в оренду та отримання вищого прибутку.

Після необхідних консультацій з власниками товариства та довгих перемовин фахівцями та з постачальниками було прийнято рішення купити дискову борону БП-3П з пружинними стійками, вартістю 216 тис. грн, зернозбиральний комбайн для CLAAS CONSUL за 1280 тис. грн та сівалку зернову СЗ 2.25 – 15 за 46 тис. грн. За приблизними розрахунками товариству

необхідно 1542 тис. грн на закупівлю вищезазначеного обладнання та близько 100 тис. грн на транспортні витрати, в цілому біля 1642 тис. грн.

Закупівля цього новітнього обладнання призведе до зниження витрат для лізингу чи оренди техніки та обладнання, зниження витрат на заробітну плату додатковим працівникам, допоможе уникнути зайвих витрат при зборі врожаю, дозволить підвищити продуктивність праці працівників, наростити обсяги вирощування сільськогосподарської продукції тощо.

Нами було розраховано доцільність та ефективність інвестиційного проєкту з купівлі нової техніки на ТзОВ «Шанс-2017». В результаті, це дозволяє нам зробити певні висновки про ефективність цього проєкту. Впровадження інвестиційного проєкту дозволить досліджуваному товариству наростити обсяги виготовлення продукції, збільшити продуктивність праці та зменшити логістичні витрати, що буде свідчити про досягнення мети нашого кваліфікаційного дослідження.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Марченко В.М., Шутюк В.В. Логістика: підручник. 2-ге вид., доповн. Київ: НУХТ, 2022. 334 с.
2. Гурч Л.М. Логістика: навч. посібник для студентів. Київ: Персонал, 2018. 555 с.
3. Мажар М.А. Управління логістичними витратами підприємства. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2012. Вип. 3. С. 86–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vanp_2012_3_15.
4. Бутинець Ф.Ф., Чижевська Л.В., Герасимчук Н.В. Бухгалтерський управлінський облік. Житомир: ЖІТІ, 2019. 448 с.
5. Крикавський Є.В. Логістика: навч. посібник. Львів: Вид-во Держ.ун-ту «Львівська політехніка», 2021. 264 с.
6. Економіка логістичних систем: монографія / М. Васелевський, І. Білик, О. Дейнега, М. Довба та інші. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 596 с.
7. Димарчук С.М. Логістична система управління та її взаємозв'язок з стратегією підприємства. *Вісник ДУ*. Львів: Львівська політехніка, 2019. № 390. 74 с.
8. Новопісна Є.В. Фактори формування логістичних витрат підприємства. *Управління проектами та розвиток виробництва: зб. наук. пр.* Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. № 4 (32). С. 123–129.
9. Ларіна Р.Р. Логістика: навч. посібник. Донецьк: ВІК, 2019. 335 с.
10. Устенко М.О. Актуальність формування транспортно-логістичних систем в умовах євроінтеграції. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 50. С. 207–210.
11. Рета М.В. Логістичні витрати: визначення, класифікація та облік. *Бізнес Інформ*. 2012. № 8. С. 155–158.
12. Задорожний З., Грицишин А. Логістичні витрати та їх класифікація. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. Вип. 2. С. 109–117.

13. Malindżak D., Gazda A. Podstawy teorii logistyki w przedsiębiorstwie, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów, 2018.

14. Харченко М.В. Аспекти дослідження логістичних витрат та їх вплив на дохідність діяльності аеропорту. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 19. № 2. С. 148–157.

15. Колодка Я.В. Особливості та оптимізація логістичних систем підприємств сільськогосподарської галузі. *Інноваційна економіка*. 2014. № 2 (51). С. 131–136.

16. Помірко Н.М. Класифікація логістичних витрат у формуванні системи управління ними на промисловому підприємстві. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. Логістика. Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2020. № 669. С. 99–107.

17. Нікшич С.М. Теоретико-методичні засади оцінювання логістичних витрат підприємств. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. 2018 р. С. 182–190.

18. Лифар В.В. Комерційна логістика та методика розрахунку логістичних витрат. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2021. № 416. С. 293–297.

19. Класифікація логістичних витрат. URL: <http://mail.gamescreat.org/osnovi-logstiki-alternativnedzherelo/242-klasifikacyzalogstichnix-vitrat.html> Класифікація логістичних витрат.html.

20. Плекан У. М. Процесний підхід до організації обліку логістичних витрат виробничих підприємств. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль: ТНТУ, 2019. Том 56. № 1. С. 130–139.

21. Гурч Л.М. Логістика: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. 2-е вид. Київ: НТУ, 2020. 506 с.

22. Пушкар М.С., Богач А.Г., Мельник В.Г. Логістичні системи підприємства: облік, аналіз і аудит: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 187 с.

23. Помірко Н.М. Класифікація логістичних витрат у формуванні системи управління ними на промисловому підприємстві. 1-ге вид., Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка» ; «Інтелект-Захід», 2020. 498 с.

24. Економіка логістики: навч. посібник / Є.В. Крикавський та ін. / за ред. Є.В. Крикавського. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 640 с.

25. Мішина С.В., Мішин О.Ю. Ієрархічна класифікація логістичних витрат за функціональним призначенням. *Бізнес-Інформ.* 2011. № 9 (404). С. 103–105.

26. Гусак Л.В. Облікова політика як інструмент адаптації облікової інформації до вимог логістичної системи. *Вісник Житомирського державного технологічного університету.* Житомир: Вид-во ЖДТУ, 2011. Вип. № 1 (55). С. 320–322.

27. Сачинська Л.В. Управління логістичними витратами підприємства. Маркетинг та логістика в системі менеджменту: тези доповідей ІХ Міжнародної наук.-практ. конференції (Львів, 8–10 листопада 2012 р.). Національний університет «Львівська політехніка». Львів: вид-во Львівської політехніки, 2012. С. 382–383.

28. Русановська О.А. Контролінг логістичної діяльності в системі управління підприємством: дис. ... канд. економ. наук: 08.00.04. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2016. 267 с.

29. Рогатюк О.В. Методи управління витратами на вітчизняних підприємствах. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=27366>

30. Сава А.П., Палюх М., Завитій О., Семенишена Н. Теоретичні засади бухгалтерського обліку в системі управління. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації.* 2017. Вип.1–2. С. 21–28.

31. Репіч Т.А., Карась Д.М. Шляхи мінімізації витрат на логістичну діяльність підприємства. *Ефективна економіка.* 2016. URL: <http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=5319>.

32. Негода А., Русак Д. Міжнародна логістика та глобальні ланцюги постачань: навч. посібник у схемах. Київ, 2023. 268 с.

33. Кальченко А.Г., Кривещенко В.В. Логістика: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2018. 472 с.

34. Кирлик Н.Ю. Історія становлення ринку логістичних послуг в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2020. №1 (223). С. 4–10. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/31106/1/4-10.pdf>
35. Негода А.В. Міжнародна логістика: навч.-методичний комплекс для студентів заочної форми навчання. Київ: ІМВ КНУ, 2022. 78 с.
36. Негода А.В. Міжнародна логістика у схемах: навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2020. 192 с.
37. Негода А.В. Сучасні ризики для глобальних ланцюгів постачання. Матеріали науково-практичної конференції «Ризики в системі сучасних міжнародних економічних відносин: виклики та можливості» (26–27 листопада 2020. р.). No23. 2020. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/4047.
38. Окландер М. Логістика: підручник. Київ: Центр навчальної літ-ри, 2018.
39. Крикавський Є., Похильченко О., Фертч М. Логістика та управління ланцюгами поставок: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 844 с.
40. Алькема В.Г., Сумець О.М. Логістика. Теорія та практика: навч. посібник. Київ: Професіонал, 2018. 272 с.
41. Галюк І.Б. Інноваційні аспекти управління у процесі логістизації бізнес-діяльності. *Актуальні проблеми розвитку регіону*. 2019. Вип. 15., Т1. С. 169–173.
42. Галюк, І. Б., Кісь, Г. Р. Оптимізація бізнес-процесів шляхом застосування антикризових інструментів у логістичному управлінні підприємством. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2020. Том 31 (70). № 4. С. 89–92.
43. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

РОЗРАХУНОК ВКЛАДЕННЯ КОШТІВ

Розрахуємо доцільність такого вкладення коштів за формальними методами проєктного аналізу та дослідимо, який прибуток отримає підприємство від його впровадження. Так як ми передбачали, з закупівлею нової техніки, витрати на заробітну плату найманим працівникам на 1 тону виготовленої продукції, знизяться на 10 %. Розрахуємо змінні витрати на 1 тону готової продукції, дані подамо у таблиці А.1.

Таблиця А.1. – Змінні витрати на 1 тону пшениці озимої

Види витрат	Періоди			
	2025 р.	2026 р.	2027 р.	2028 р.
Матеріальні витрати	146,4	106,2	79,7	52,5
Заробітна плата на 1 тону виготовленої продукції, грн.	110,0	120,0	120,0	125,0
ЄСВ на 1 тону, грн. (22 %)	24,2	26,4	26,4	27,5
<i>Сума змінних витрат на 1 тону, грн.</i>	<i>280,6</i>	<i>252,6</i>	<i>226,1</i>	<i>205,0</i>

Заробітна плата 1 працівника на 1 тону готової продукції у 2025 році встановлюється в розмірі 110,0 грн, і відбувається нарахування ЄСВ (єдиного соціального внеску) в розмірі 22 % від заробітної плати.

Далі необхідно розрахувати зміну виробничої собівартості з врахування зменшення змінних витрат та збільшення обсягу виготовленої продукції.

Термін експлуатації нового обладнання в середньому 30 років, ліквідаційна вартість 400 тис. грн. Амортизаційні відрахування нараховуються прямолінійним методом.

$$AB = (PB - LB) / Текс,$$

де *PB* – первісна вартість обладнання;

LB – ліквідаційна вартість;

Текс – термін експлуатації.

$$AB = (1542\ 000 - 400\ 000) / 30 = 37,5 \text{ тис. грн.}$$

Норми використання палива візьмемо з технічних характеристик нового обладнання та вартості 1 літра палива. Передбачається збільшення її вартості на 5 % щорічно.

Інші витрати передбачають використання наявних на балансі підприємства вільних виробничих приміщень та складів, а також витрати, що пов'язані з експлуатацією. Усі витрати розраховані за умов роботи обладнання 250 днів на рік, в однозмінному робочому режимі з 8 годинним робочим днем.

Розрахуємо чистий прибуток підприємства, дані подамо у таблицю А.2.

Таблиця А.2. – Розрахунок очікуваного чистого прибутку підприємства за період 2025–2028 р.р. від вирощування озимої пшениці.

Показник	Період			
	2025 р.	2026 р.	2027 р.	2028 р.
Виробнича собівартість, грн.	3740,0	4114,0	4525,0	4978,0
Запланована ціна, грн.	5236,0	5760,0	6336,0	6970,0
Прибуток, грн.	1496,0	1646,0	1811,0	1992,0
Податок на прибуток, грн.	269,0	256,0	326,0	359,0
Очікуваний чистий прибуток на 1 тону, грн.	1227,0	1349,7	1485,0	1633,0
Обсяг виробництва, тонн	750,0	785,0	824,0	864,0
Очікуваний чистий прибуток на весь обсяг, тис. грн.	920,2	1059,0	1224,0	1411,0
Амортизаційні відрахування, тис. грн.	37,5	37,5	37,5	37,5
Очікувані грошові потоки, тис. грн.	957,7	1096,5	1261,5	1448,5

Як відомо, очікуваний грошовий потік рівний сумі очікуваних чистих прибутків за роками та амортизаційних відрахувань. Тому, розрахуємо очікувані грошові потоки за роками реалізації проєкту на досліджуваному підприємстві, дані за розрахунками подамо у ДОДАТКУ Б.

ДОДАТОК Б

Розрахунки критеріїв ефективності та доцільності за інвестиційним проєктом з закупівлі нового обладнання

Таблиця Б.1. Розрахунок очікуваних грошових потоків
за період 2025–2028 років

Період	Грошовий потік, тис. грн.
0	-1 642,0
1	957,7
2	1096,5
3	1261,5
4	1448,5

Період окупності інвестиційних вкладень розраховується за формулою:

$$ПО = P + \frac{NB_{np}}{ГП_{кр}},$$

де P – рік до повного відшкодування первинної інвестиції;

NB_{np} – невідшкодовані витрати на початок року до повного відшкодування первинної інвестиції;

$ГП_{кр}$ – значення грошового потоку на кінець року до повного відшкодування первинної інвестиції.

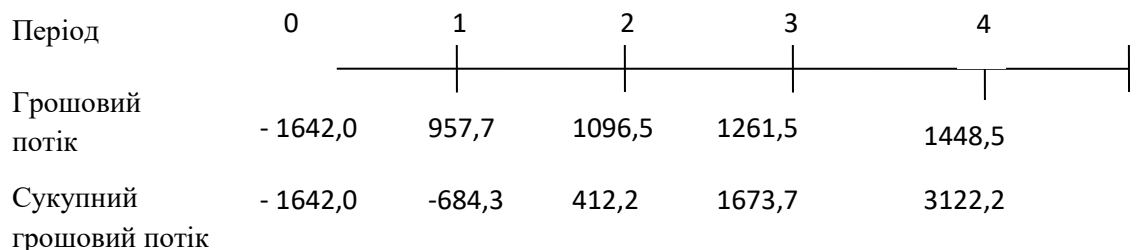

Рисунок Б.1. Метод числових ліній для знаходження терміну окупності
інвестиційних вкладень

Виходячи з даних часової лінії період окупності проєкту з закупівлі нової техніки становитиме:

$$ПО = P + (НВноч / ГПкін)$$

$$ПО = 1 + (684,3 / 1096,5) = 1,61.$$

Тоді, розрахувавши, ми виявили, що термін окупності вкладених коштів буде рівний 1 рік 7 місяців.

Формула для розрахунку чистої теперішньої вартості інвестиційного проєкту має вигляд:

$$ЧТВ = CF_0 + \frac{CF_1}{(1+r)^1} + \frac{CF_2}{(1+r)^2} + \dots + \frac{CF_n}{(1+r)^n} = \sum_{k=0}^n \frac{CF_k}{(1+r)^k},$$

де CF_0 – значення первинної інвестиції;

$CF_1, CF_2, \dots, CF_n$ – очікувані чисті доходи від впровадження первинної інвестиції;

r – вартість капіталу інвестиційного проєкту.

$$P = \frac{F_n}{(1+r)^n},$$

де P – теперішнє значення вкладеної суми грошей;

F_n – майбутнє значення вартості грошей через n періодів часу;

n – кількість періодів часу, на які проходять вкладення;

r – норма прибутковості від вкладення.

Визначимо поточне значення кожного елементу грошового потоку наприкінці періоду дисконтування при ставці дисконтування – 12%.

$$P_1 = 957,7 / (1 + 0,12)^1 = 854,5 \text{ тис. грн};$$

$$P_2 = 1096,5 / (1 + 0,12)^2 = 873,7 \text{ тис. грн};$$

$$P_3 = 1261,5 / (1 + 0,12)^3 = 897,5 \text{ тис. грн};$$

$$P_4 = 1448,5 / (1 + 0,12)^4 = 920,2 \text{ тис. грн.}$$

Підставивши отримані значення дисконтованих грошових потоків у вищезазначену формулу, можемо визначити числове значення чистої теперішньої вартості проекту.

$$ЧТВ = - 1642,0 + 854,5 + 873,7 + 897,5 + 920,2 = 1904,0 \text{ тис. грн.}$$

Значення індексу рентабельності визначається як відношення поточної вартості усіх дисконтованих грошових надходжень від проекту до величини початкової інвестиції:

$$I_p = \left(\frac{CF_1}{(1+r)^1} + \frac{CF_2}{(1+r)^2} + \dots + \frac{CF_n}{(1+r)^n} \right) / CF_0 = \left(\sum_{k=1}^n \frac{CF_k}{(1+r)^k} \right) / CF_0,$$

де CF_0 – абсолютне значення початкової інвестиції;

$CF_1, CF_2, \dots, CF_n$ – очікувані чисті доходи від початкової інвестиції;

r – вартість капіталу інвестиційного проекту або коефіцієнт дисконтування.

Скористаємось формулою для обчислення значення індексу рентабельності проекту, підставивши значення, отримаємо:

$$I_p = (854,5 + 873,7 + 897,5 + 920,2) / 1642,0 = 1,7.$$

Отримані дані зведемо в таблицю Б.2.

Таблиця Б.2. – Оцінка ефективності інвестиційного проекту з закупівлі нового обладнання

Показник	Значення
Сума інвестиційних затрат, грн.	1 642 000,0
Сума чистої теперішньої вартості проекту, грн.	1 904 000,0
Індекс рентабельності	1,7
Термін окупності проекту, років	1 рік 7 місяців

Отож, ми розрахували доцільність та ефективність закупівлі нової техніки та обладнання на досліджуваному підприємстві ТзОВ «Шанс-2017» та прийшли до відповідних висновків про ефективність цього заходу, так як термін окупності за проектом 1 рік 7 місяців, чиста теперішня вартість має додатне значення та індекс рентабельності більший за одиницю.

Впровадження такого проекту дозволить підприємству наростити обсяги виробництва продукції, підвищити продуктивність праці, знизити матеріальні витрати на виробництво продукції та транспортні витрати, що в кінцевому результаті призведе до зниження логістичних витрат підприємства, що буде свідчити про досягнення мети нашого дослідження.

Додаток В

Баланс підприємства ТзОВ «Шанс-2017»

за 2021–2023 роки

Додаток Г

Звіт про фінансові результати ТзОВ «Шанс-2017»

за 2021–2023 роки